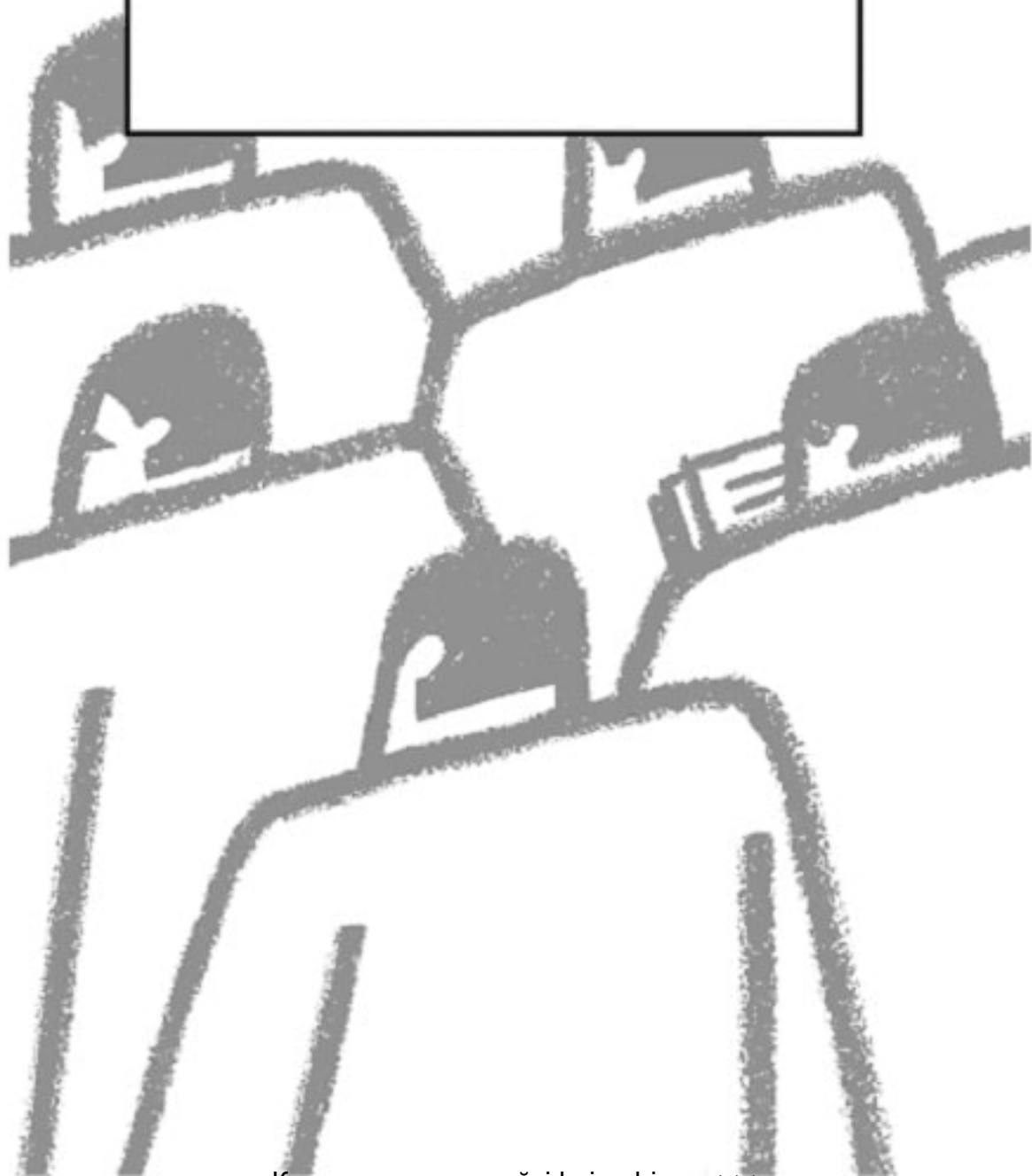


ЧАСТИНА I



Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

РОЗДІЛ I

Був ясний, холодний квітневий день. Годинник вибивав тринадцяту. Вінстон Сміт, притискаючи підборіддя до грудей у намаганні бодай так захиститися від пронизливого вітру, швидко прослизнув у скляні двері будинку «Перемога». Разом із ним досередини увірвався вихор пилу і піску.

У коридорі тхнуло вареною капустою та старими смердючими килимками. У кінці коридору до стіни було пришпилено кольоровий плакат — явно завеликий для цього приміщення. На ньому було зображено гігантське, понад метр завширшки, лице чоловіка років сорока п'яти на вигляд із густими чорними вусами та грубуватими, однак вродливими рисами обличчя. Вінстон попрямував до сходів. Виклика́ти ліфт не було сенсу. Навіть у найліпші часи він працював лише вряди-годи. А тепер удень електрику взагалі відключали. Це було частиною заходів економії під час підготовки до Тижня ненависті. Щоб дійти до квартири, треба було пройти цілих сім сходових маршів, і тридцятидев'ятирічний Вінстон, який до того ж мав варикозну виразку над правою щиколоткою, підіймався дуже повільно, раз у раз зупиняючись, аби перевести дух. На кожному сходовому майданчику зі стіни навпроти ліфта на нього витріщалося те саме величезне обличчя з плаката. Зображення було намальоване так, що здавалося, наче очі чоловіка стежать за тобою, хоч куди б ти пішов. Нижче на плакаті був підпис: «СТАРШИЙ БРАТ СТЕЖИТЬ ЗА ТОБОЮ».

У квартирі чийсь солодкавий голос зачитував перелік цифр, якомсь пов'язаних із виробництвом чушкового чавуну. Голос лунав із довгастої металевої пластини,

схожої на потьмяніле дзеркало, вмонтованої врівень із поверхнею стіни праворуч від входу. Вінстон крутнув вимикач, і голос залунав дещо тихіше, хоча слова усе одно лишалися розбірливими. Цей пристрій (телеекран — так його називали) можна було приглушити, однак цілковито вимкнути його було неможливо. Вінстон підійшов до вікна. Синій комбінезон на ньому — формений одяг членів партії — лише підкреслював худорлявість його дрібної, миршавої постаті; чоловік мав дуже світле волосся та рум'яне від природи обличчя, шкіра якого загрубла від шорсткого мила, тупих лез і холоду зими, що тільки-но закінчилася.

Світ назовні видавався холодним. Це відчувалося навіть крізь шибку зачиненого вікна. Унизу дрібні пориви вітру гнали по вулиці хмари пилу й клаптиків паперу, закручуючи їх спіралями. Попри те, що з ядуче-синього неба світило сонце, увесь пейзаж здавався абсолютно безбарвним; кольори збереглися лише на розклеєних усюди плакатах. Вусате обличчя витріщалося на перехожих із кожного рогу. Один такий плакат був і на фасаді будинку прямо навпроти Вінстонового вікна. «СТАРШИЙ БРАТ СТЕЖИТЬ ЗА ТОБОЮ» — стверджував напис; а темні очі з плаката пильно вдивлялися в саму глибину Вінстонових очей. Унизу над самою вулицею судомно лопотів на вітрі інший, надірваний з одного кутка плакат, то ховаючи, то знову відкриваючи єдине слово: «АНГСОЦ». Удалині межі дахи будинків пірнув гелікоптер, на якусь мить завис на одному місці, наче трупна муха над здобиччю, і знов стрімко полетів геть, раз по раз завертаючи то в один, то в інший бік. Це був поліцейський патруль, що зазирає до людей у вікна. Утім патрулі не важили. Важила лише Поліція думок.

За спиною Вінстона голос із телеекрана продовжував белькотіти щось про чушковий чавун і перевико-

нання Плану дев'ятої трирічки. Телеекран був не лише передавачем, а й приймачем. Він вловлював будь-який голосніший за дуже тихий шепіт звук, що його видавав Вінстон; окрім того, поки Вінстон перебував у полі зору пластини, його могли не лише чути, а й бачити. Безперечно, знати, чи за тобою стежать у певний момент, було неможливо. Можна було лише здогадуватися, як часто чи за яким принципом Поліція думок вмикала кожен окремих канал спостереження. Можливим було навіть те, що поліцейські стежили за всіма водночас. Хай там що, та вони могли вмикати твій приймач, коли їм лише заманеться. Ти мусив жити — і жив, за звичкою, що перетворилася на інстинкт — у вічній підозрі про те, що кожен звук, який ти видаєш, підслуховують, а кожен твій рух, окрім як, хіба що, в темряві — пильно відстежують.

Вінстон продовжував стояти до телеекрана спиною. Так було безпечніше — хоча, як він чудово знав, часом виказати може навіть спина. За кілометр від нього над похмурим краєвидом здіймалася гігантська біла будівля Міністерства правди, де він працював. «І оце, — подумав він із невиразним відчуттям відрази, — оце і є Лондон, столиця Першої Злітної Смуги, третьої за чисельністю населення провінції Океанії». Він спробував вичавити із себе бодай якісь дитячі спогади, що підказали б, чи завжди Лондон був таким. Чи завжди існували ці прогнилі будинки дев'ятнадцятого століття зі стінами, підпертими дерев'яними балками, із заклеєними картоном вікнами, дахами з гофрованої сталі та схибнутими, покошеними в усі боки садовими огорожами? А сліди колишніх бомбардувань, де над порослими іван-чаєм купами уламків крутяться вихори гіпсового пилу? А місця, де бомбами розчистило більші ділянки, на яких проросли відразливі колонії

дерев'яних бараків, схожих на курники? Та все було марно, він не міг нічого згадати; у його пам'яті не лишилося нічого, пов'язаного з дитинством, окрім яскравих і переважно нерозбірливих сцен, що виринали нізвідки.

Міністерство правди — Мінправ, якщо висловлюватись новоговором [Новоговір був офіційною мовою Океанії. Для отримання довідки щодо його структури й етимології назви див. *Додаток.*], — різуче відрізнялося від усіх інших будівель у полі зору. То була величезна пірамідальна споруда з блискучого білого бетону, що ярус за ярусом здіймалася метрів на триста вгору. Зі свого вікна Вінстон якраз міг розібрати три гасла Партії, виведені красивими літерами на білому фасаді будівлі:

**«ВІЙНА – ЦЕ МИР
СВОБОДА – ЦЕ РАБСТВО
НЕВІДАННЯ – ЦЕ СИЛА».**

Подейкували, що в Міністерстві правди було три тисячі кабінетів над землею та приблизно стільки само під нею. У всьому Лондоні було лише три споруди, схожі на нього за виглядом і розміром. Порівняно з будівлями навколо вони були такими гігантськими, що з даху будинку «Перемога» можна було побачити всі чотири водночас. У цих будівлях розташовувалися чотири Міністерства, між якими поділявся увесь державний апарат: Міністерство правди, до сфер компетенції якого входили новини, розваги, освіта та мистецтво, Міністерство миру, що займалося війною, Міністерство любові, що стежило за дотриманням правопорядку, та Міністерство достатку, що відповідало за економічні питання. Новоговором їх називали Мінправ, Мінмир, Мінлюб і Міндост.

Найбільший жах на усіх наводило Міністерство любові. У цій будівлі взагалі не було вікон. Вінстон ніколи не бував усередині Міністерства любові, та й узагалі не наближався до нього ближче, ніж на півкілометра. Увійти туди можливо було лише за офіційним дорученням — і лише подолавши цілий лабіринт загорож із колючого дроту, сталевих дверей і замаскованих кулеметних гнізд. Навіть вулиці, що вели до зовнішніх стін міністерства, постійно патрулювали схожі на горил вартові в чорній уніформі, озброєні складаними кийками.

Вінстон різко повернувся. На обличчя він напустив вираз спокійного оптимізму, який бажано було мати завжди, стоячи обличчям до телеекрана. Про йшовши на інший бік кімнати, він опинився у крихітній кухоньці. Покинувши Міністерство о цій порі, Вінстон втратив можливість пообідати в їдальні й чудово знав, що ніякої їжі, крім шматка темного хліба, який слід було відкласти на завтрашній сніданок, на кухні не було. Він дістав із полиці пляшку безбарвної рідини, на білій однотонній етикетці якої було написано: «Джин “Перемога”». Рідина відгонила нудотним маслянистим духом, схожим на запах китайської рисової горілки. Вінстон налив собі майже цілу чашку, вичекав якусь мить, налаштувавши себе на потрясіння, а тоді залпом вихилив увесь вміст чашки, наче дозу ліків.

За мить його обличчя почервоніло, а на очах виступили сльози. Пійло було їдким, мов нітратна кислота, а відчуття, коли ковтаєш, було таким, наче тебе вгатили гумовим кийком по потилиці. Утім уже скоро пекуче відчуття у Вінстоновому шлунку вщухло, і світ почав видаватися не таким вже й сірим. Він витягнув цигарку із пом'ятої пачки з написом «Сигарети “Перемога”», з необачності взявши її вертикально, від чого весь тютюн висипався на підлогу. З другою цигаркою йому

пощастило більше. Він повернувся до вітальні та сів за невеличкий столик, що стояв лівобіч від телеекрана. Із шухляди столика він дістав перову ручку, пляшечку чорнила й товстий записник ін-кварто з червоним корінцем та обкладинкою кольору мармуру.

У вітальні телеекран чомусь був встановлений у незвичному місці. Замість розташовуватися, як це траплялося зазвичай, у торцевій стіні, звідки йому відкривався б вид на всю кімнату, він був умонтований у довшу стіну навпроти вікна. Збоку від нього у стіні містилася вузька ніша, що в ній зараз уместився Вінстон, і яка, напевно, коли будинок тільки зводили, призначалася для книжкових полиць. Затиснувшись у нішу поглибше, Вінстон міг залишатися невидимим для телеекрана. Безперечно, його й досі могли чути, але бачити його в такому положенні телеекран не міг. Саме таке незвичне планування кімнати частково й спонукало Вінстона втілити в життя свій намір.

Хоча, звісно, спонукав його до цього також і записник, який Вінстон тільки-но витяг із шухляди. То був надзвичайно красивий записник. Такого паперу — гладенького паперу кремового відтінку, трохи пожовклого з роками — не виробляли вже щонайменше сорок років. Утім Вінстон підозрював, що записник значно старший. Він побачив його на підвіконні задріпаної крамнички лахмітника в якомусь кварталі у нетрях міста (тільки в якому саме, Вінстон згадати не міг), і одразу ж запалився нестримним бажанням взяти його собі. Членам партії не забороняли заходити до звичайних крамниць (це називалося «торгівлею на вільному ринку»), але цього правила особливо ніхто не дотримувався, оскільки на вільному ринку було чимало речей, як-от шнурки для взуття чи леза для бритв, дістати які в будь-який інший спосіб було просто неможливо. Він